

Oslo 9. november 2021

Til Byråd for byutvikling, Oslo Bystyre ved ordfører Marianne Borgen og til Kultur- og utdanningsutvalget

BEKYMRINGSMELDING OM VERN AV KULTURMINNER I MARKA.

Undertegnede lag, foreninger og organisasjoner skriver til dere på bakgrunn av en stor bekymring, nemlig Byantikvarens mangel på ressurser til å følge opp kulturminner og kulturminneregistrering innenfor markagrensa i Oslo Kommune.

I deler av marka har frivillige skaffet seg kunnskap om, og nedlagt et betydelig arbeide med å finne og registrere kulturminner og gamle ferdselsveier. Det er de seinere år funnet et betydelig antall slike kulturminner, noen av dem eldre enn reformasjonen og dermed automatisk fredet. Det har pågått langt mer innover i Oslos bymark i tidligere tider enn det man hittil har vært klar over. Dette er dermed viktige elementer i byens historie. I den bebygde delen av byen er disse sporene fra fortiden for det meste borte, men i marka ligger de fortsatt der og venter på å fortelle sin historie. Vi finner et stort utvalg av både typiske utmarks-kulturminner (eksempelvis fangstanlegg og kullgroper), og kulturminner direkte tilknyttet utviklingen av Oslo by (eksempelvis steinbrudd, sagbruksvirksomhet og gamle ferdselsveier). For at de skal berges for fremtiden må de registreres av rette myndighet.

Men det er to store utfordringer: På den ene siden de store skadene fra tunge skogsmaskiner, stadig utvidelser av anlegg for idrett og friluftsliv, stor markslitasje fra stadig økende bruk av marka, og hva ulovlig og uvetting bruk av metalldetektorer kan påføre uerstattelige kulturminner. På den andre siden Byantikvarens store ressursmangel til å sikre kulturminnene og finne de som ennå ikke er oppdaget. Dessverre er nok mange viktige og automatisk freda kulturminner allerede gått tapt.

Kulturminnenes faktiske betydning er nok også kraftig undervurdert rett og slett fordi mange ikke vet hvilken historiefortellende skatter marka vår byr på. Erfaringen er at når folk kjenner til kulturminnene, så skaper det interesse og gir en tur i marka en ekstra dimensjon. Vi skal gi dere noen eksempler: Organiserte guidete turer med mål om å fortelle historie og vise kulturminner har stor publikumsappell. I Lillomarka, hvor det har vært omfattende (frivillig) kartlegging av kulturminner, planlegger nå Lillomarka O-lag å lage et eget o-kart med kulturminnene inntegnet fordi de antar at mange vil finne dette mer spennende enn de tradisjonelle tur-orienteringspostene.

I Østmarka er opprettelsen av en nasjonalpark under utredning i et område som er rikt på kulturminner etter både bosetting, setring, ferdsel og transport, samt hogst, fløting og sagbruksvirksomhet. Nasjonalpark-statusen vil kunne bidra til å sikre de kulturminnene som allerede er kjent, men Byantikvaren har påpekt at det finnes store kunnskapshull fordi området ikke er kartlagt systematisk.

Og svært viktig: Bymiljøetatens skogoppsynsledere har hatt som en prioritert oppgave å ta med skoleklasser på undervisningsturer i marka. De fant snart ut at kulturminnene og deres historie fenget svært mye. Det har kommet mange tilbakemeldinger om barn som etter turen tok med foreldrene på samme tur for å vise fram og gjenfortelle beretninger om kulturminnene. (For eksempel hadde det å vise fram mestertyven Ole Høilands gjemmede langt mer appell for en tur i skogen enn å fortelle at man har lært forskjellene på gran og furu.) Det er egentlig ganske unikt at i gangavstand fra buss og bane ligger disse kulturminnene som et skattkammer for byens befolkning uten at det er allment kjent. Det bør derfor også settes av midler til informasjon.

I en by som nærmer seg 700.000 innbyggere har kulturminnene et betydelig formidlingspotensial, men da må de finnes, registreres og sikres. Deres historie må gjøres kjent og i en del tilfeller vedlikeholdes eller restaureres. I visse områder ligger kulturminnene så tett at hele områder bør vernes som

kulturminneområder. Der har sannsynligvis aktiviteten tilbake til jern- og middelalderen vært så høy at områdene bør undersøkes grundig av arkeologer i samarbeid med seriøse metalldetektorister. I flere områder er det registret påfallende få kulturminner, noe som trolig skyldes manglende registrering. (Et påfallende eksempel er Maridalen hvor østsiden har usedvanlig stor tetthet av registrerte kulturminner mens vestsida er tilsvarende "fattig".)

Som kjent fastsettes Byantikvarens budsjett av Bystyret. Løsningen til å ta vare på disse viktige kulturminnene ligger derfor hos byens politikere. Vi ber dere derfor, i samråd med Byantikvaren, om å gi etaten de nødvendige ressursene for å kunne ivareta de mange viktige sporene av Oslos allsidige historie som nå ligger svært utsatt til i vår kjære bymark.

Med vennlig hilsen

Fellesrådet for historielagene
Groruddalen Historielag
Søndre Aker Historielag
Historielaget Grefsen, Kjelsås og Nydalen
Vestre Aker Historielag
Hellerud Historielag
Østensjø Historielag
Sørkedalen Historielag
Sogn kultur- og historielag
DNT Oslo og Omegn
Lillomarkas Venner
Østmarkas Venner
Naturvernforbundet Oslo og Akershus
Naturvernforbundet i Groruddalen

Kontaktperson:

Håvard Pedersen, Årvollveien 55, 0590 Oslo

Tlf: 916 60 026. E-post: haavard.pedersen@yahoo.no